

บทที่ 3

มาตรการแก้ไขผู้ติดยาเสพติดให้โทษ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 49

มาตรการแก้ไขผู้ติดยาเสพติดให้โทษ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 49 เป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัยประเภทหนึ่ง ซึ่งประมวลกฎหมายอาญา ได้บัญญัติถึงประเภทและวิธีการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยไว้ใน มาตรา 39 ถึงมาตรา 50

ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 39 กำหนดวิธีการเพื่อความ ปลอดภัยไว้ 5 ประเภท คือ

1. กักกัน
2. ห้ามเข้าเขตกำหนด
3. เรียกประกันทัณฑ์บน
4. คุมตัวไว้ในสถานพยาบาล
5. ห้ามประกอบอาชีพบางอย่าง

การแก้ไขผู้ติดยาเสพติดให้โทษโดยวิธีการบังคับใช้วิธีการเพื่อความ ปลอดภัยดังกล่าวข้างต้น ได้แก่การคุมตัวไว้ในสถานพยาบาล ซึ่งในบทนี้จะขอ กล่าวถึงหลักเกณฑ์การคุมตัวไว้ในสถานพยาบาล, ปัญหาการบังคับใช้ และปัญหา เกี่ยวกับแนวคิดในเรื่องการบังคับใช้ เพื่อหาแนวทางการแก้ไขผู้ติดยาเสพติด ให้โทษต่อไป

หลักเกณฑ์การคุมตัวไว้ในสถานพยาบาล

การคุมตัวไว้ในสถานพยาบาล หมายถึงการควบคุมบุคคลที่มีความ บกพร่องทางจิตเอาไว้ในสถานพยาบาลเพื่อการบำบัดรักษา และแก้ไขฟื้นฟู สมรรถภาพทางร่างกายให้หายเป็นปกติก่อนที่จะกลับเข้าสู่สังคม¹ ทั้งนี้เพื่อ

---

¹ ณรงค์ ใจหาญ, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคหนึ่งว่าด้วยโทษ และวิธีการเพื่อความปลอดภัย, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ นราการพิมพ์, พ.ศ. 2534) หน้า 109.

ป้องกันผู้ที่มีสภาพที่เป็นอันตรายมาก่อนเหตุร้าย หรือกระทำอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่น ซึ่งระยะเวลาในการคุมตัวนั้นไม่ได้กำหนดไว้แน่นอนศาลอาจมีคำสั่งเพิกถอนเสียเมื่อใดก็ได้ มาตรการนี้ใช้สำหรับพวกที่เป็นโรคพิษสุราเรื้อรัง (Alcoholic) และผู้ติดยาเสพติดให้โทษด้วย ทั้งนี้ระยะเวลาต้องไม่เกินกว่า 2 ปี

ประมวลกฎหมายอาญา วัตถุประสงค์หลักเกณฑ์ของการคุมตัวไว้ในสถานพยาบาลในมาตรา 48 และมาตรา 49 โดยแยกพิจารณาได้เป็น 2 กรณี คือ

1. การคุมตัวผู้เป็นโรคจิต จิตบกพร่อง หรือจันทน์เพี้ยน ซึ่งไม่ต้องรับโทษหรือได้รับการลดโทษตามมาตรา 65 ไว้ในสถานพยาบาล²
2. การคุมตัวผู้กระทำความผิดเกี่ยวเนื่องกับการเสพยาสุราเป็นอาชญา หรือเป็นผู้ติดยาเสพติดให้โทษไว้ในสถานพยาบาล เพราะบุคคลดังกล่าวไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาลที่สั่งให้งดเสพยาสุรา หรือยาเสพติดให้โทษ³

การคุมตัวผู้ติดยาเสพติดให้โทษไว้ในสถานพยาบาล ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 49 เป็นมาตรการแก้ไขผู้ติดยาเสพติดให้โทษระบบบังคับบำบัดรักษา โดยผ่านกระบวนการพิจารณาโดยศาล ซึ่งสามารถนำมาใช้ให้สอดคล้องกับมาตรการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดให้โทษที่มีอยู่ในกฎหมายต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมตามเจตนารมณ์ของกฎหมายที่กำหนดไว้ ดังจะได้อธิบายถึงหลักเกณฑ์และการบังคับใช้ดังรายละเอียดต่อไปนี้

² ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 48.

³ ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 49.

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 49 ได้บัญญัติหลักเกณฑ์ในเรื่องนี้ว่า

"ในกรณีที่ศาลพิพากษาลงโทษจำคุก หรือพิพากษาว่ามีความผิด แต่รอการกำหนดโทษ หรือรอการลงโทษบุคคลใด ถ้าศาลเห็นว่าบุคคลนั้นได้กระทำความผิดเกี่ยวเนื่องกับการเสพยาสุราเป็นอาชญา หรือการเป็นผู้ติดยาเสพติดให้โทษ ศาลจะกำหนดในคำพิพากษาว่าบุคคลนั้นจะต้องไม่เสพยาสุรา ยาเสพติดให้โทษอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือทั้งสองอย่างภายในระยะเวลาไม่เกินสองปีนับแต่วันพ้นโทษ หรือวันปล่อยตัว เพราะรอการกำหนดโทษ หรือรอการลงโทษก็ได้

ในกรณีที่บุคคลดังกล่าวในวรรคแรกไม่ปฏิบัติตามที่ศาลกำหนด ศาลจะสั่งให้ส่งไปคุมตัวไว้ในสถานพยาบาลเป็นระยะเวลาไม่เกินสองปีก็ได้"

หลักเกณฑ์ข้างต้นแยกพิจารณาได้ดังนี้

1. ศาลมีคำพิพากษาลงโทษจำคุก หรือพิพากษาว่าบุคคลนั้นมีความผิด แต่รอการกำหนดโทษ หรือรอการลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 เมื่อศาลได้มีคำพิพากษาให้รอการกำหนดโทษ หรือรอการลงโทษแล้ว ศาลต้องปล่อยตัวผู้กระทำความผิดโดยพลัน
2. ความผิดที่ศาลพิพากษานั้นเป็นความผิดที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการเสพยาสุราเป็นอาชญา หรือการเป็นผู้ติดยาเสพติดให้โทษ
3. เมื่อศาลเห็นว่าบุคคลนั้น ได้กระทำความผิดเกี่ยวเนื่องกับการเสพยาสุราเป็นอาชญาหรือเป็นผู้ติดยาเสพติดให้โทษ ศาลจะกำหนดในคำพิพากษาว่าบุคคลนั้นจะต้องไม่เสพยาสุราหรือเสพยาเสพติดให้โทษอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือทั้งสองอย่างภายในระยะเวลาไม่เกินสองปีนับแต่วันพ้นโทษ หรือวันปล่อยตัว เพราะรอการกำหนดโทษ หรือรอการลงโทษ
4. ภายหลังจากที่ศาลสั่งห้ามเสพแล้ว ผู้ที่ศาลสั่งห้ามเสพไม่ปฏิบัติตามคำสั่งที่ศาลกำหนด ศาลมีอำนาจสั่งให้ส่งผู้ฝ่าฝืนไปคุมตัวไว้ในสถานพยาบาลได้ เป็นเวลาที่ศาลกำหนด แต่ไม่เกิน 2 ปี

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าว การที่ศาลมีคำสั่งห้ามเสพยาเสพติดให้โทษ หรือการที่ศาลมีคำสั่งให้ส่งผู้ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาลที่สั่งห้ามเสพยาเสพติดให้โทษ ไปคุมตัวไว้ในสถานพยาบาล ถือเป็น การบังคับตามวิธีการเพื่อความปลอดภัยอย่างหนึ่งซึ่งประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 49 มุ่งเน้นที่จะแก้ไขผู้ติดยาเสพติดให้โทษมากกว่าการลงโทษ เพื่อให้ผู้นั้นสามารถกลับคืนสู่สังคมโดยปกติและสามารถเลิกเสพยาเสพติดให้โทษได้ และเมื่อผู้นั้นไม่มีสภาพที่เป็นอันตรายต่อสังคมได้อย่างแน่นอนแล้ว ศาลอาจยกเลิกคำสั่งให้ส่งไปคุมตัวยังสถานพยาบาลเมื่อใดก็ได้ uly ไม่จำเป็นต้องรอให้ครบกำหนดระยะเวลาที่ศาลสั่ง เนื่องจากไม่ใช้โทษแต่เป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัยซึ่งนำมาใช้เพิ่มเติมโทษหรือใช้แทนโทษเมื่อสภาพของผู้นั้นไม่จำเป็นต้องลงโทษ ต่อเมื่อผู้ติดยาเสพติดให้โทษที่ศาลสั่งให้ส่งไปคุมตัวไว้ในสถานพยาบาล ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 49 วรรคสอง หลบหนีจากสถานพยาบาลซึ่งศาลสั่งให้คุมตัวไว้ ผู้หลบหนีต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ⁴

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 49 ได้กำหนดมาตรการแก้ไขผู้ติดยาเสพติดให้โทษ เพื่อใช้บังคับกับผู้ติดยาเสพติดให้โทษบำบัดรักษาอาการติดยาเสพติดให้โทษได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยตรง แต่มาตรการดังกล่าวมีลักษณะใกล้เคียงกับมาตรการอื่น ประกอบกับบทบัญญัติของกฎหมายมาตราดังกล่าวยังไม่ชัดเจน ก่อให้เกิดปัญหาในการนำมาปฏิบัติ ท้าให้ไม่สามารถนำมาใช้บังคับได้อย่างจริงจัง และเหมาะสมกับผู้ติดยาเสพติดให้โทษเท่าที่ควร ดังจะได้กล่าวถึงรายละเอียดเกี่ยวกับปัญหาในการบังคับใช้มาตรการแก้ไขผู้ติดยาเสพติดให้โทษ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 49 ต่อไป

⁴ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 195.

ปัญหาการบังคับใช้มาตรการแก้ไขผู้ติดยาเสพติด

ติดาให้โทษ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 49

1. ปัญหาเกี่ยวกับแนวคิดของวิธีการเพื่อความปลอดภัย

ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 49

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 49 เป็นมาตรการการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยวิธีหนึ่ง ซึ่งมุ่งเน้นที่จะแก้ไขผู้ติดยาเสพติดให้โทษมากกว่าการลงโทษ เพื่อให้ผู้นั้นสามารถกลับคืนสู่สังคมและเลิกเสพยาเสพติดให้โทษได้โดยกำหนดมาตรการแก้ไขผู้ติดยาเสพติดให้โทษไว้ 2 ขั้นตอนคือ การบังคับบำบัดรักษาในชั้นแรกและการบังคับบำบัดรักษาในชั้นที่สองแต่บทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 49 ยังไม่สอดคล้องกับแนวคิดในเรื่องวิธีการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยที่รองรับทฤษฎีการป้องกันสังคมและการแก้ไขผู้กระทำความผิดที่กลับตนเป็นคนดี กล่าวคือ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 49 วรรคแรกที่บัญญัติให้ศาลใช้ดุลพินิจกำหนดค่าพิพากษาว่าบุคคลนั้นจะต้องไม่เสพยาเสพติดให้โทษภายในระยะเวลาไม่เกินสองปีนับแต่วันพ้นโทษ หรือวันปล่อยตัวเพราะรอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษก็ได้ ซึ่งชี้ให้เห็นว่าบทบัญญัติดังกล่าวขัดกับแนวความคิดพื้นฐานของวิธีการเพื่อความปลอดภัย ที่มุ่งแก้ไขผู้กระทำความผิดโดยคำนึงถึงลักษณะหรือสภาพที่เป็นอันตรายของบุคคล เพื่อป้องกันสังคมให้ปลอดภัยจากบุคคลที่มีสภาพที่เป็นอันตราย ทั้งนี้เพราะบทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 49 วรรคแรกมิได้บัญญัติให้เป็นไปตามลำดับขั้นตอนในการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดให้โทษ อันประกอบด้วยขั้นเตรียมการก่อนรักษา, ขั้นนอนพิษยา, ขั้นฟื้นฟูสมรรถภาพและขั้นติดตามผล โดยบัญญัติให้ศาลสั่งห้ามเสพยาเสพติดให้โทษซึ่งเป็นมาตรการในขั้นติดตามผลอันเป็นขั้นตอนสุดท้ายของการบำบัดรักษา จึงทำให้ผู้ถูกปล่อยตัวเพราะรอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษ ยังคงมีอาการติดยาเสพติดให้โทษอันเป็นสภาพที่เป็นอันตรายอยู่ และยังไม่ได้รับการบำบัดรักษาและแก้ไขฟื้นฟูสมรรถภาพให้หายขาดจากอาการติดยาเสพติดให้โทษก่อนกลับเข้าสู่สังคมเลย ทำให้การบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 49 วรรคแรกไม่อาจสัมฤทธิ์ผลเท่าที่ควร เพราะผู้ติดยาเสพติดให้โทษที่ถูกศาลสั่งห้ามเสพยาเสพติดให้โทษส่วนใหญ่นอกจากจะไม่สมัครใจบำบัดรักษาอาการติดยา

เสพติดาให้โทษแล้วยังหวนกลับไปเสพยาเสพติดาให้โทษซ้ำอีก และจะเสพยาเสพติดาให้โทษปริมาณมากขึ้นหรือเพิ่มระดับความเข้มข้นของยาเสพติดาให้โทษในประเภทที่ร้ายแรงมากขึ้นอีกด้วย นอกจากนี้ กรณีที่ผู้ติดยาเสพติดาให้โทษที่ถูกศาลสั่งห้ามเสพยาเสพติดาให้โทษฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาลและหลบหนีไปก็เป็นการยากที่จะนำตัวมาพิจารณาพิพากษาและมีคำสั่งให้ส่งไปคุมตัวไว้ในสถานพยาบาลตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 49 วรรคสอง เพราะบทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 49 มีได้บัญญัติถึงมาตรการในการดำเนินการภายหลังจากศาลได้มีคำสั่งห้ามเสพยาเสพติดาให้โทษแล้ว จึงทำห้มาตรการแก้ไขผู้ติดยาเสพติดาให้โทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 49 ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย เช่น ในคดีหมายเลขคดีที่ ก.1347/2534 คดีหมายเลขแดงที่ 625/2535 ของศาลอุทธรณ์ภาค 1⁵ ซึ่งพนักงานอัยการจังหวัดขอนแก่นร้องทัก ฟ้องว่า จำเลยมีความผิดฐานมีกัญชาผสมยาเส้นไว้ในความครอบครองโดยมิได้รับอนุญาต และจำเลยให้การรับว่าจำเลยเป็นผู้ติดยาเสพติดาให้โทษมาเป็นเวลา 1 ปีเศษขอให้ลงโทษตามพระราชบัญญัติยาเสพติดาให้โทษ พ.ศ.2522 มาตรา 4, 7, 26, 76 ที่แก้ไขแล้วและมีคำสั่งห้ามจำเลยเสพยาเสพติดทุกประเภทภายในกำหนดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 49 จำเลยให้การรับสารภาพ ศาลชั้นต้นพิจารณาแล้วพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดาให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 4, 7, 26, 76 วรรคแรกที่แก้ไขแล้ว ให้จำคุก 6 เดือน ปรับ 2,000 บาท จำเลยรับสารภาพเป็นประโยชน์แก่การพิจารณา มีเหตุบรรเทาโทษ ลดโทษให้กึ่งหนึ่งตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 คงจำคุก 3 เดือน ปรับ 1,000 บาท โทษจำคุกรอไว้ 1 ปี ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 ไม่ชำระค่าปรับให้กักขังแทนตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29, 30 ค่าขออื่นให้

---

⁵ กองคดีวิธีการเพื่อความปลอดภัย สำนักงานอัยการสูงสุด, รายงานผลดำเนินงานและความก้าวหน้าของโครงการใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย ปีงบประมาณ 2535, (กรุงเทพมหานคร : ศรีสมบัติการพิมพ์) หน้า 100.

ยก โจทก์อุทธรณ์ขอให้สั่งห้ามจำเลยเสพยาเสพติดให้โทษทุกประเภทภายในกำหนดเวลา ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 49 ซึ่งศาลอุทธรณ์ ภาค 1 พิพากษาแก้เป็นว่าให้กำหนดวิธีการเพื่อความปลอดภัยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 49 วรรคแรก โดยห้ามจำเลยเสพยาเสพติดให้โทษภายในกำหนดระยะเวลา 2 ปี นับแต่วันที่ศาลชั้นต้นปล่อยตัวจำเลยเพราะรอการลงโทษ นอกจากนี้ก็สั่งให้เป็นไปตามคำพิพากษาของศาลชั้นต้น กรณีเช่นนี้เมื่อศาลมีคำพิพากษาให้รอการลงโทษจำเลยซึ่งเป็นผู้ติดยาเสพติดให้โทษแล้ว ศาลต้องปล่อยตัวจำเลยไปทันที ถึงแม้ว่าศาลจะมีคำสั่งห้ามจำเลยเสพยาเสพติดให้โทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 49 วรรคแรกก็ตาม จำเลยยังคงมีอาการติดยาเสพติดให้โทษอันเป็นสภาพที่เป็นอันตรายอยู่ และยังไม่ได้รับการบำบัดรักษาและแก้ไขฟื้นฟูสมรรถภาพให้หายขาดจากอาการติดยาเสพติดให้โทษก่อน เมื่อจำเลยได้รับการปล่อยตัวเพราะรอการลงโทษ ทำให้จำเลยมีโอกาสหวนกลับไปเสพยาเสพติดให้โทษอีก โดยประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 49 มิได้บัญญัติถึงมาตรการดำเนินการภายหลังศาลสั่งบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยแต่อย่างใด จึงทำให้มาตรการแก้ไขผู้ติดยาเสพติดให้โทษ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 49 ไม่ประสบผลสำเร็จและไม่สอดคล้องกับแนวความคิดในเรื่องวิธีการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยในการแก้ไขผู้ติดยาเสพติดให้โทษตามเจตนารมณ์ของกฎหมายเท่าที่ควร

2. ปัญหาเกี่ยวกับแนวความคิดในเรื่องการบังคับตามกฎหมายอาญา

ประมวลกฎหมายอาญาของไทยมีแนวความคิดในเรื่องวิธีการบังคับตามกฎหมายอาญาแบบระบบคู่ (Dual system of punishment) ซึ่งเห็นว่าควรแยกบทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญาในเรื่องโทษออกจากวิธีการเพื่อความปลอดภัย โดยในเรื่องโทษจะรองรับทฤษฎีการลงโทษตามหลักทัณฑ์พิทยา และเรื่องวิธีการเพื่อความปลอดภัยจะรองรับทฤษฎีป้องกันสังคมและการแก้ไขให้ผู้กระทำความผิดกลับตนเป็นคนดี แต่ในทางปฏิบัติศาลจะนำแนวความคิดในเรื่องวิธีการบังคับตามกฎหมายอาญาแบบระบบผสม (Unitarian system of punishment) มาใช้เป็นส่วนใหญ่ กล่าวคือ การพิจารณาพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิดจะกระทำไปพร้อม ๆ กับการแก้ไขให้เขากลับตัวเป็นคนดี และใช้

นโยบายของอาชญาวิทยากับทัณฑวิทยามาสมพผสาน บังคับใช้แก่ผู้กระทำความผิดไปพร้อม ๆ กัน โดยเฉพาะการพิจารณาพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิดเกี่ยวเนื่องกับการเป็นผู้ติดยาเสพติดให้โทษ ซึ่งเคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุกแล้วกลับมากระทำความผิดอีกภายในกำหนดเวลาที่ศาลให้โอกาสกลับตัวเป็นพลเมืองดี เช่น ในคดีหมายเลขคดีที่ 4861/2536 คดีหมายเลขแดงที่ 5596/2536 ของศาลอุทธรณ์⁶ ซึ่งพนักงานอัยการ สำนักงานอัยการสูงสุดร้องทักฟ้องว่าจำเลยมีเฮโรอีนไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาต และจำเลยเคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุกฐานลักทรัพย์และเสพยาเฮโรอีน แล้วกลับมากระทำความผิดในคดีนี้ภายในเวลาห้าปีนับแต่วันพ้นโทษ ซึ่งจำเลยให้การในชั้นสอบสวนว่ามียาเสพติดให้โทษไว้เพื่อเสพยาและติดยาเสพติดให้โทษมานาน ถือได้ว่าจำเลยกระทำความผิดเกี่ยวเนื่องกับการเป็นผู้ติดยาเสพติดให้โทษ ขอให้ลงโทษตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 4, 7, 8, 15, 67, 97, 102 พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2528 มาตรา 4 ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 33, 49, 92 เพิ่มโทษจำเลยตามกฎหมาย ห้ามจำเลยเสพยาเสพติดให้โทษต่อไปด้วยจำเลยให้การรับสารภาพและรับว่าเคยต้องโทษพ้นโทษจริงตามฟ้องศาลชั้นต้นพิจารณาพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 67 ให้จำคุก 2 ปี เพิ่มโทษกึ่งหนึ่งตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 97 เป็นจำคุก 3 ปี จำเลยให้การรับสารภาพเป็นประโยชน์แก่การพิจารณา มีเหตุบรรเทาโทษ ลดโทษให้กึ่งหนึ่งตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 คงจำคุก 1 ปี 6 เดือน ริมของกลางที่ร้องทักขอให้สั่งห้ามจำเลยเสพยาเสพติดให้โทษนั้นเห็นว่า ตามพฤติการณ์ของจำเลยยังไม่สมควรที่จะสั่งห้าม จึงให้ยกคำขอดังกล่าวเสีย ร้องทักอุทธรณ์ขอให้ศาลมีคำพิพากษา หรือคำสั่งเกี่ยวกับวิธีการเพื่อความปลอดภัย ศาลอุทธรณ์เห็นว่าศาลชั้นต้นลงโทษจำคุกจำเลยเป็นระยะเวลาอันนาน ซึ่งขณะจำเลยต้องโทษจำคุก

⁶ ดูเพิ่มเติมที่ภาคผนวก ข. หน้า 145.

ย่อมมีผล เป็นการควบคุมจำเลยมิให้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษพอที่จะทำให้ จำเลยเลิกเสพยาเสพติดให้โทษแล้ว ทั้งจำเลยมีโอกาสดำเนินการบำบัดรักษาจาก ทัณฑสถานของกรมราชทัณฑ์กรณีจึงไม่ต้องใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยตามประมวล กฎหมายอาญา มาตรา 49 อีก ที่ศาลชั้นต้นนำข้อเท็จจริงยกคำขอให้ห้ามจำเลยเสพยาเสพติดให้โทษนั้นชอบแล้ว อุทธรณ์ของโจทก์ฟังไม่ขึ้น พิพากษายืน กรณีเช่นนี้ ชี้ให้เห็นว่าศาลพิจารณาพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิดพร้อม ๆ กับการแก้ไขให้ เขากลับตัวเป็นคนดีและให้ชั้นรอยบายของอาชญาวิทยากับทัณฑวิทยามาผสมผสานกัน บังคับใช้แก่ผู้กระทำความผิดไปพร้อม ๆ กัน โดยลงโทษจำคุกจำเลยเป็นระยะเวลา นานควบคู่ไปกับการบำบัดรักษาในทัณฑสถานของกรมราชทัณฑ์ อันเป็นแนวคิดใน เรื่องการบังคับตามกฎหมายอาญาแบบระบบผสม (Unitarian system of punishment) ซึ่งไม่สอดคล้องกับประมวลกฎหมายอาญาของไทยที่มีแนวคิดใน เรื่องวิธีการบังคับตามกฎหมายอาญาแบบระบบคู่ (Dual system of punishment) กล่าวคือการพิจารณาพิพากษาของศาลมิได้แยกเรื่องโทษออกจาก วิธีการเพื่อความปลอดภัย ทำให้ไม่สามารถแก้ไขผู้กระทำความผิดเกี่ยวเนื่องจาก การเป็นผู้ติดยาเสพติดให้โทษได้อย่างจริงจัง เพราะการจำคุกควบคู่ไปกับการ บำบัดรักษา ถึงแม้จะเป็นระยะเวลานานเพียงใดก็ตาม ย่อมเป็นผลให้จำเลยเลิก เสพยาเสพติดให้โทษได้เพียงช่วงระยะเวลาหนึ่งที่ถูกจำคุกเท่านั้น เพราะ จำเลยได้รับการบำบัดรักษาเพียงด้านร่างกายเท่านั้น ส่วนจิตใจยังไม่ได้รับการ บำบัดรักษา จึงทำให้ผู้พ้นโทษส่วนใหญ่นวนกลับไปเสพยาเสพติดให้โทษและกระทำ ความผิดขึ้นอีก

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับเงื่อนไขการบังคับใช้มาตรการแก้ไขผู้ติดยา

เสพยาเสพติดให้โทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 49 กับมาตรการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

1. ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 37

ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 37 ได้บัญญัติมาตรการแก้ไขผู้เสพฝิ่น

ไว้ในข้อ 5 ดังนี้

"ข้อ 5 นับแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2502 เป็นต้นไป ผู้ใดเสพฝิ่นหรือมูลฝิ่นนอกจากจะมีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยฝิ่นแล้ว เมื่อพ้นโทษให้เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีอำนาจส่งตัวผู้นั้นเข้าทำการรักษาพยาบาลและพักฟื้นในสถานที่ดังกล่าวในข้อ 3 ได้ ตามกำหนดเวลาที่เห็นสมควร ซึ่งต้องไม่เกินเก้าสิบวัน

ว่าให้ถือว่าผู้ที่อยู่ในสถานพยาบาล และสถานพักฟื้นตามความในวรรคก่อนเป็นผู้อยู่ใน ระหว่างคุมขังตามอำนาจของพนักงานสอบสวนตามความหมายของประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งถ้าหลบหนีก็มีความผิดต้องระวางโทษตามประมวลกฎหมายนั้น"

บทบัญญัติดังกล่าว เป็นมาตรการแก้ไขผู้เสพฝิ่นในระบบบังคับรักษาโดยให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีอำนาจส่งตัวผู้นั้นเข้าทำการรักษาพยาบาลและพักฟื้นในสถานพยาบาลและสถานพักฟื้นผู้เสพฝิ่นติดได้ตามกำหนดเวลาที่เห็นสมควร ซึ่งต้องไม่เกินเก้าสิบวัน เนื่องจากคณะปฏิวัติได้พิจารณาเห็นว่าการเสพฝิ่นเป็นที่รังเกียจในวงการสังคมและเป็นอันตรายแก่สุขภาพและอนามัยอย่างร้ายแรง หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าผู้เสพฝิ่นติดมีสภาพที่เป็นอันตรายต่อสังคมที่จำเป็นต้องได้รับการรักษา ให้ความสภาพที่เป็นอันตรายต่อสังคมหมดไปก่อนที่จะนำกลับเข้าสู่สังคม อันเป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัยอย่างหนึ่งนั่นเอง แต่ถ้าหากจะพิจารณาความในวรรคสองแล้วจะเห็นว่าไม่สอดคล้องกับ แนวคิดในเรื่องวิธีการบังคับตามกฎหมายอาญาของไทย ซึ่งมีแนวคิดในเรื่องการบังคับตามกฎหมายอาญา ระบบคู่ (Dual system of punishment) ที่แยกบทบัญญัติในเรื่องโทษออกจากวิธีการเพื่อความปลอดภัย ดังจะเห็นได้จากบทบัญญัติที่ให้ถือว่าผู้ที่อยู่ใน สถานพยาบาลและสถานพักฟื้นเป็นผู้อยู่ในระหว่างคุมขัง ตามอำนาจของพนักงานสอบสวน ฯลฯ ซึ่งการคุมขังเป็นบทบัญญัติในเรื่องโทษ แต่การคุมตัวตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 49 วรรคสอง เป็นกรณีที่ศาลสั่งให้ส่งผู้ติดยาเสพติดให้โทษไปคุมตัวไว้ในสถานพยาบาลเพื่อทำการบำบัดรักษาเท่านั้น ดังนั้นบทบัญญัติแห่งประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 37 ข้อ 5 จึงเป็นบทบัญญัติที่นำเอาแนวคิดในเรื่องการบังคับตามกฎหมายอาญาแบบผสม (Unitarian system of punishment) มาใช้โดยมิได้แบ่งแยกบทบัญญัติในเรื่องโทษออกจากวิธีการเพื่อความปลอดภัย

ปัจจุบัน ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 37 มีให้นำมาใช้บังคับเพราะมีพระราชบัญญัติเสพติดาให้โทษ พ.ศ. 2522 กำหนดมาตรการในการบำบัดรักษาและแก้ไขฟื้นฟูผู้เสพติดาไว้แล้ว

2. ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 49 เป็นมาตรการแก้ไขผู้ติดยาเสพติดาให้โทษด้วยวิธีบังคับบำบัดรักษาโดยผ่านกระบวนการพิจารณาทางศาล เช่นเดียวกับการนำประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 มาใช้กับผู้ติดยาเสพติดาให้โทษโดยประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 49 ได้บัญญัติมาตรการแก้ไขผู้ติดยาเสพติดาไว้ 2 ขั้นตอน คือ การบังคับบำบัดรักษาในขั้นแรกตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 49 วรรคแรก และการบังคับบำบัดรักษาในขั้นที่สองตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 49 วรรคสอง ดังนั้น การนำบทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 49 มาใช้บังคับ จึงมีข้อขัดข้องบางประการ ทำให้ไม่สามารถนำมาปฏิบัติให้ได้ผลอย่างจริงจังได้ ดังจะได้อธิบายถึงรายละเอียดดังต่อไปนี้

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 49 ได้บัญญัติมาตรการแก้ไขผู้ติดยาเสพติดาให้โทษไว้ ดังนี้

"มาตรา 49 ในกรณีที่ศาลพิพากษาลงโทษจำคุก หรือพิพากษาว่ามีความผิด แต่รอการกำหนดโทษ หรือรอการลงโทษบุคคลใด ถ้าศาลเห็นว่าบุคคลนั้นได้กระทำความผิดเกี่ยวเนื่องจากการเสพย์สุราเป็นอาจิม หรือการเป็นผู้ติดยาเสพย์ติดาให้โทษ ศาลจะกำหนดในคำพิพากษาว่าบุคคลนั้นจะต้องไม่เสพย์สุรายาเสพย์ติดาให้โทษอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือทั้งสองอย่างภายในระยะเวลาไม่เกินสองปีนับแต่วันพ้นโทษ หรือวันปล่อยตัว เพราะรอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษก็ได้"

ในกรณีที่บุคคลดังกล่าวในวรรคแรกไม่ปฏิบัติตามที่ศาลกำหนด ศาลจะสั่งให้ส่งไปคุมตัวไว้ในสถานพยาบาลเป็นระยะเวลาไม่เกินสองปีก็ได้"

ในขณะที่ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 ได้บัญญัติข้อความซึ่งนำมาใช้กับผู้ติดยาเสพติดให้โทษได้ ตามความดังนี้

"มาตรา 56 ผู้ใดกระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุก และในคดีนั้นศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกินสองปี ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้นั้นได้รับโทษจำคุกมาก่อน หรือปรากฏว่าได้รับโทษจำคุกมาก่อน แต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษเมื่อศาลได้คำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิตนิสัย อาชีพและสิ่งแวดล้อมของผู้นั้น หรือสภาพความผิด หรือเหตุอื่นอันควรปรานีแล้วเห็นเป็นการสมควร ศาลจะพิพากษาว่าผู้นั้นมีความผิดแต่รอการกำหนดโทษไว้ หรือกำหนดโทษแต่รอการลงโทษไว้ แล้วปล่อยตัวไปเพื่อให้โอกาสผู้นั้นกลับตัวภายในระยะเวลาที่ศาลจะได้กำหนด แต่ต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ศาลพิพากษา uly จะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติของผู้นั้นด้วยหรือไม่ก็ได้

เงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติของผู้กระทำความผิดนั้น ศาลอาจกำหนดข้อเดียวหรือหลายข้อดังต่อไปนี้

ฯลฯ

(4) ให้ไปรับการบำบัดรักษาการติดยาเสพติดให้โทษ ความบกพร่องทางร่างกายหรือจิตใจหรือความเจ็บป่วยอย่างอื่น ณ สถานที่ และตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด

ฯลฯ

เมื่อได้พิจารณาบทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 49 และ มาตรา 56 แล้ว จะเห็นว่าบทบัญญัติทั้งสองมาตรามีลักษณะที่เหมือนกันคือ กรณีที่ศาลพิพากษาว่ามีความผิด แต่รอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษไว้แล้วปล่อยตัวไปกล่าวคือบทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 49 วรรคแรก กรณีผู้กระทำ

ผิดได้กระทำความผิดเป็นครั้งแรก และไม่เคยมีประวัติการกระทำความผิดมาก่อน ศาลอาจจะลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดไม่เกินสองปี และพิพากษาว่ามีความผิด แต่รอการกำหนดโทษ หรือรอการลงโทษไว้แล้วปล่อยตัวไป ซึ่งศาลจะกำหนดโทษ พิพากษาว่า บุคคลนั้นจะต้องไม่เสพยาเสพติดให้โทษ ภายในระยะเวลาไม่เกินสองปี นับแต่วันพ้นโทษหรือวันปล่อยตัวเพราะรอการกำหนดโทษ หรือรอการลงโทษก็ได้ แต่การที่ศาลจะมีคำสั่งห้ามเสพยาเสพติดให้โทษ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 49 วรรคแรกนี้ถือเป็นดุลพินิจของศาลที่จะคำสั่งเช่นนั้นหรือไม่ก็ได้ และหากศาลมิได้มีคำสั่งห้ามเสพยาเสพติดให้โทษ โดยพิพากษาลงโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือพิพากษาว่ามีความผิด แต่รอการกำหนดโทษ หรือรอการลงโทษแล้วปล่อยตัวไป เช่นนี้เป็นผลให้บทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 49 วรรคแรก เป็นบทบัญญัติที่มีความหมายเดียวกับประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 วรรคแรก แต่มาตรการแก้ไขผู้ติดยาเสพติดให้โทษ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 49 และมาตรา 56 มีลักษณะสำคัญที่แตกต่างกัน ดังนี้

1. มาตรการแก้ไขผู้ติดยาเสพติดให้โทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 49 เป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัยอย่างหนึ่ง ซึ่งอาจนำมาใช้เพิ่มเติมจากโทษหรือจำคุกแทนโทษเป็นระยะเวลาสั้นกว่าโทษก็ได้ ขึ้นอยู่กับสภาพที่เป็นอันตรายของผู้กระทำความผิด ทั้งนี้ไม่มีกำหนดความหนักเบาแห่งความผิด และไม่มีลักษณะตายตัวดังเช่นโทษ อดมุ้ง เน้นที่จะทำการบำบัดรักษาและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดอาญาซึ่งติดยาเสพติดให้โทษ ให้สามารถกลับเข้าสู่สังคมได้โดยปกติในสภาพเดิมก่อนติดยาเสพติดให้โทษ ซึ่งจะเห็นได้จากบทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 49 วรรคสองที่บัญญัติให้ศาลส่งตัวผู้กระทำความผิดที่ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาล ที่สั่งห้ามเสพยาเสพติดให้โทษภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนดไปคุมตัวไว้ในสถานพยาบาลเพื่อรับการบำบัดรักษาและแก้ไขฟื้นฟูสมรรถภาพเป็นเวลาไม่เกินสองปี แต่มาตรการแก้ไขผู้ติดยาเสพติดให้โทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 เป็นบทบัญญัติที่มุ่งเน้นการลงโทษเป็นสำคัญ โดยศาลจะกำหนดเงื่อนไขให้ผู้กระทำความผิดไปรับการบำบัดรักษาอาการติดยาเสพติดให้โทษ ณ สถานที่ และตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด หากผู้กระทำความผิดฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขดังกล่าว ศาลอาจตีกลับผู้กระทำความผิดหรือกำหนดการลงโทษ หรือลงโทษซึ่งรอไว้ตามประมวล

กฎหมายอาญา มาตรา 57 หรือศาลอาจพิพากษาในคดีหลังบวกรักษาที่รอกการกำหนดโทษ หรือบวกรักษาที่รอกการลงโทษไว้ในคดีก่อนกับโทษในคดีหลัง ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 58 หรือศาลอาจพิพากษาเพิ่มโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดอีกกึ่งหนึ่งของโทษที่ศาลกำหนด สำหรับความผิดครั้งหลัง ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 97* ก็ได้

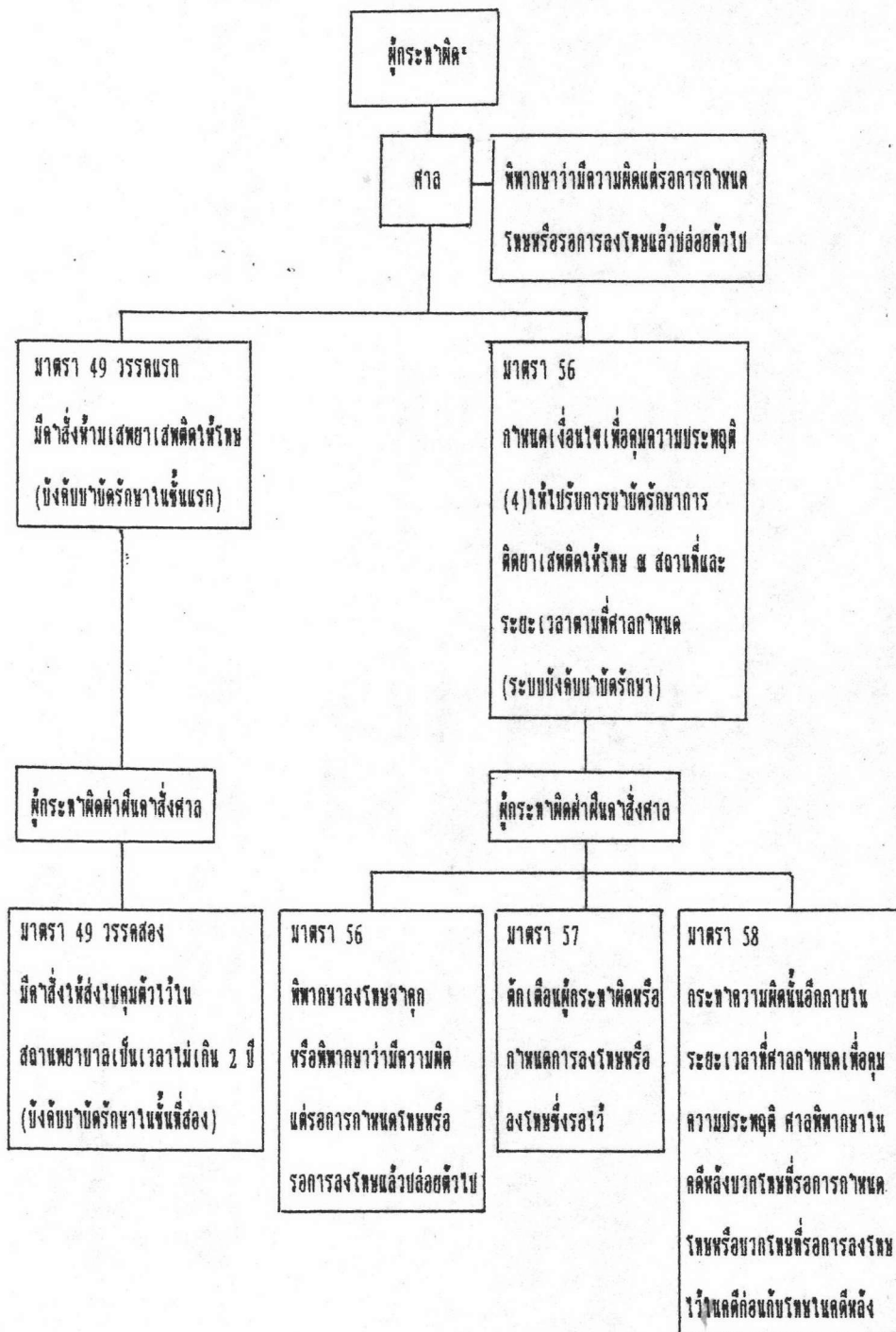
2. เจื่อนใจการบังคับใช้มาตรการแก้ไขผู้ติดยาเสพติดให้โทษ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 49 บัญญัติไว้ 2 ขั้นตอน คือ ให้ศาลมีคำสั่งห้ามเสพยาเสพติดให้โทษก่อน ซึ่งถือได้ว่าเป็นมาตรการบังคับบำบัดรักษาอาการติดยาเสพติดให้โทษด้วย ความสมัครใจของผู้กระทำความผิดเอง หากปรากฏว่าผู้นั้นฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาล ศาลจึงมีอำนาจส่งไปคุมตัวไว้ในสถานพยาบาลเป็นเวลาไม่เกิน 2 ปี แต่เจื่อนใจการบังคับใช้มาตรการแก้ไขผู้ติดยาเสพติดให้โทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56(4) บัญญัติให้อำนาจศาลสั่งให้ผู้ติดยาเสพติดให้โทษ ไปรับการบำบัดรักษาอาการติดยาเสพติดให้โทษได้ทันที ซึ่งมีผลเป็นการบังคับบำบัดรักษาโดยไม่ต้องรอให้มีการฝ่าฝืนคำสั่งศาลก่อนแต่อย่างใด

การนำมาประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 49 และมาตรา 56 มาใช้กับผู้ติดยาเสพติดให้โทษนี้ ผู้เขียนขอใช้แผนภูมิเพื่อสะดวกแก่การศึกษาและทำความเข้าใจ ดังนี้

---

* พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 97 บัญญัติว่า "ผู้ใดต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุกสำหรับความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ถ้ากระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้อีกในระหว่างที่ยังต้องรับโทษอยู่ หรือภายในเวลาห้าปีนับแต่วันพ้นโทษ หากศาลจะพิพากษาลงโทษครั้งหลังถึงจำคุก ให้เพิ่มโทษที่จะลงแก่ผู้นั้นอีกกึ่งหนึ่งของโทษที่ศาลกำหนดสำหรับความผิดครั้งหลัง"

แผนภูมิการนำประมวลกฎหมายมาตรา 49 และมาตรา 56 มาใช้กับพินัยกรรมเสพิตินำให้โทษ

*ผู้กระทำความผิด หมายถึง

1. ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 49 หมายถึง ผู้ติดยาเสพิตินำให้โทษ ซึ่งกระทำความผิดอาญา
2. ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 หมายถึง ผู้กระทำความผิดอาญา และหรือ ผู้กระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพิตินำให้โทษ ซึ่งศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี

จากแผนภูมิ เมื่อนำตัวผู้กระทำผิดมาดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยศาล ศาลมีอำนาจพิจารณาพิพากษาลงโทษจำคุกหรือพิพากษาว่ามีความผิดแต่รอการกำหนดโทษ หรือรอการลงโทษแล้วปล่อยตัวไป พร้อมทั้งมีคำสั่งห้ามเสพยาเสพติดให้โทษ ภายในระยะเวลาไม่เกินสองปี ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 49 วรรคแรก หรือกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติของผู้กระทำผิดความผิดโดยให้ไปรับการบำบัดรักษาการติดยาเสพติดให้โทษ ณ สถานที่และตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 (4) ใดๆใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสองอย่างควบคู่กันไปก็ได้ จะเห็นได้ว่าบทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 49 วรรคแรกและมาตรา 56 มีลักษณะใกล้เคียงกัน กล่าวคือ บทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญา ทั้งสองมาตราดังกล่าวให้อำนาจศาลพิจารณาพิพากษาลงโทษจำคุกผู้กระทำผิดหรือพิพากษาว่ามีความผิดแต่รอการกำหนดโทษ หรือรอการลงโทษแล้วปล่อยตัวไปก็ได้แต่ในทางปฏิบัติ ส่วนใหญ่ศาลจะนำประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 มาใช้กับผู้ติดยาเสพติดให้โทษเป็นหลัก ทั้งนี้เพราะบทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 49 ยังไม่ชัดเจนและมีข้อขัดข้องบางประการที่ทำให้ไม่สามารถนำมาใช้แก่กับผู้ติดยาเสพติดให้โทษให้สัมฤทธิ์ผลได้อย่างจริงจัง กล่าวคือ

1. บทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 49 มีข้อความในลักษณะเดียวกับบทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 แต่ถูกจำกัดด้วยหลักเกณฑ์ที่ว่าต้องเป็นการกระทำผิดเกี่ยวเนื่องจากการเป็นผู้ติดยาเสพติดให้โทษเท่านั้น ซึ่งการกระทำผิดเกี่ยวเนื่องจากการเป็นผู้ติดยาเสพติดให้โทษนี้ เป็นการยากที่จะพิสูจน์ให้ได้ความจริงว่า ผู้ที่ติดยาเสพติดให้โทษและอาจเป็นช่องว่างที่เปิดโอกาสให้ผู้มียาเสพติดให้โทษไว้ในความครอบครองกระทำผิดอาญาร้ายแรงได้ง่ายโดยอ้างว่าได้กระทำผิดเกี่ยวเนื่องกับการเป็นผู้ติดยาเสพติดให้โทษเพราะบทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 49 มิได้กำหนดอัตราโทษขั้นสูงที่ศาลจะลงโทษจำคุกผู้กระทำผิด ดังเช่นประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 ตัวอย่างเช่น ผู้ติดยาเสพติดให้โทษกระทำผิดฐานชิงทรัพย์ ซึ่งเป็นการกระทำผิดครั้งแรกและไม่มีประวัติในการกระทำผิดเลย ศาลอาจพิพากษาให้ลงโทษจำคุก หรือพิพากษาว่ามีความผิด แต่รอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษไว้แล้วปล่อยตัวไป เป็นต้น กรณีนี้ผู้ติดยาเสพติดให้

โทษอาจอ้างได้ว่า เขาได้กระทำความผิดดังกล่าว โดยจะนำเงินหรือทรัพย์สิน
 สิ่งของที่ได้จากการกระทำผิด เพื่อนำไปซื้อยาเสพติดให้โทษมาเสพก็ได้ ในขณะที่
 ผู้ถูกดำเนินคดีส่วนใหญ่ มักถูกจับกุมในข้อหาครอบครองมากที่สุด รองลงมาได้แก่
 ซักหาเสพ และข้อหาครอบครองเพื่อเสพตามลำดับ กรณีจึงไม่เป็นไปตาม
 หลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 49 ดังนั้น จึงไม่อาจนำ
 ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 49 มาใช้บังคับได้

2. บทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 49 มิได้เป็นไปตาม
 ขั้นตอนในการบำบัดรักษาและแก้ไขฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดให้โทษ กล่าวคือ
 บทบัญญัติในวรรคแรกแห่งประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 49 ควรจะนำมา
 ใช้บังคับภายหลังจากศาลมีคำสั่งให้ส่งไปคุมตัวไว้ในสถานพยาบาลเพื่อบำบัดรักษา
 ตามมาตรา 49 วรรคสอง เพราะหลักเกณฑ์ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 49 วรรค
 แรกที่ให้อำนาจศาลสั่งห้ามเสพยาเสพติดให้โทษ เป็นขั้นตอนการติดตามผลภาย
 หลังจากที่ได้ทำการบำบัดรักษาขั้นตอนอื่น ๆ มาแล้ว

3. บทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 49 มิได้บัญญัติถึง
 มาตรการในการบังคับให้เป็นไปตามคำสั่งศาล ภายหลังจากศาลมีคำสั่งห้ามเสพ
 ยาเสพติดให้โทษแล้ว

4. ยังไม่มีสถานพยาบาลซึ่งจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพ
 ผู้ติดยาเสพติดสำหรับทำการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดให้โทษโดยเฉพาะ

อย่างไรก็ตาม มาตรการแก้ไขผู้ติดยาเสพติดให้โทษตามบทบัญญัติใน
 ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 49 และ มาตรา 56 มาตรการใดมาตรการ
 หนึ่งไม่อาจนำมาใช้ปฏิบัติให้เห็นผลได้อย่างจริงจัง กล่าวคือ บทบัญญัติในประมวล
 กฎหมายอาญา มาตรา 49 วรรคแรกซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้ติดยาเสพติดให้โทษสมัคร
 ใจบำบัดรักษาอาการติดยาเสพติดให้โทษด้วยตนเองไม่ประสบผลสำเร็จเพราะ ผู้
 ติดยาเสพติดให้โทษไม่สมัครใจบำบัดรักษาอาการติดยาเสพติดให้โทษในขณะที่มาตร
 การแก้ไขผู้ติดยาเสพติดให้โทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 ซึ่งเป็น
 มาตรการบังคับให้ผู้ติดยาเสพติดให้โทษไปรับการบำบัดรักษาการติดยาเสพติดให้
 โทษก็ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรเช่นเดียวกัน เพราะผู้ติดยาเสพติดให้โทษไม่

อยู่รับการบำบัดรักษาการติดยาเสพติดให้โทษจนครบทุกชั้นตอน ดังนั้น มาตรการ
แก้ไขผู้ติดยาเสพติดให้โทษตามประมวลกฎหมายอาญา จึงไม่บรรลุผลสำเร็จตาม
เจตนารมณ์ของกฎหมายดังกล่าว

3.3.3 พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ได้บัญญัติมาตร
การแก้ไขผู้ติดยาเสพติดให้โทษ ทั้งระบบสมัครใจบำบัดรักษาและระบบบังคับบำบัด
รักษาไว้กล่าวคือ พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 94 ได้เปิด
โอกาสให้ผู้เสพได้สมัครขอเข้ารับการบำบัดรักษาในสถานพยาบาลก่อนความผิดจะ
ปรากฏแก่พนักงาน และอยู่รับการบำบัดรักษาตามชั้นตอนที่กำหนดไว้จนได้รับการ
รับรองเป็นหนังสือจากพนักงานเจ้าหน้าที่ที่รัฐมนตรีกำหนดแล้วจึงได้รับการยกเว้น
โทษบทบัญญัตินี้เป็นมาตรการแก้ไขผู้ติดยาเสพติดให้โทษโดยวิธีสมัครใจบำบัดรักษา
ซึ่ง ยังไม่เข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีในศาล ดังเช่นประมวลกฎหมายอาญา
มาตรา 49 วรรคแรก ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้ติดยาเสพติดให้โทษบำบัดรักษาอาการ
ติดยาเสพติดให้โทษภายหลังที่ศาลได้มีคำสั่งห้ามเสพแล้วแต่ระบบสมัครใจบำบัด
รักษาอาการติดยาเสพติดให้โทษปัจจุบันไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร นอกจากนี้
พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 98 ได้บัญญัติถึงกรณีที่ผู้เสพ
ได้รับโทษในความผิดฐานเสพเป็นครั้งที่สาม เมื่อพ้นโทษแล้วให้พนักงานเจ้า
หน้าที่นำตัวไป บำบัดการรักษาดำเนินการตามชั้นตอนที่กำหนด ตามคำสั่งของรัฐมนตรี
ว่าการกระทรวงสาธารณสุข ณ สถานพยาบาลที่รัฐมนตรีประกาศจัดตั้งขึ้นโดย
เฉพาะ จนกว่าจะได้รับการรับรองเป็นหนังสือจากพนักงานเจ้าหน้าที่แล้ว ซึ่งใน
ทางปฏิบัติไม่ปรากฏว่ามีกรณีนำมาตราการบังคับรักษาตามพระราชบัญญัติยาเสพติด
ให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 98 มาใช้เลย แต่จะนำบทบัญญัติในพระราชบัญญัติ
ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 97 มาใช้บังคับเพื่อเพิ่มโทษที่จะลงแก่
ผู้ติดยาเสพติดให้โทษอีกกึ่งหนึ่งของโทษที่ศาลกำหนดสำหรับความผิดครั้งหลัง ให้
มีผลเป็นการควบคุมมิให้ผู้ผู้นั้นเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษพอที่จะทำให้สามารถ
เลิกเสพยาเสพติดให้โทษได้ ดังนั้นจึงไม่สามารถนำมาตราการแก้ไขผู้ติดยาเสพติด
ให้โทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 49 มาใช้ในทางปฏิบัติให้เห็นผลได้
อย่างจริงจัง

โดยสรุป มาตรการแก้ไขผู้ติดยาเสพติดให้โทษ ตามประมวลกฎหมาย
อาญามาตรา 49 เป็นมาตรการแก้ไขผู้ติดยาเสพติดให้โทษโดยผ่านกระบวนการพิจารณา
ศาล ซึ่งสามารถนำมาใช้ให้สอดคล้องกับมาตรการแก้ไขผู้ติดยาเสพติดให้โทษ
ได้อย่างเหมาะสมตามเจตนารมณ์ของกฎหมายต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ แต่มาตรการ
ดังกล่าวยังมีข้อขัดข้องบางประการเกี่ยวกับเงื่อนไขการบังคับใช้ทำให้ไม่สามารถ
นำมาใช้ปฏิบัติให้ได้ผลอย่างจริงจัง ดังนั้น จึงสมควรที่จะศึกษามาตรการแก้ไขผู้ติดยา
เสพติดให้โทษตามกฎหมายต่างประเทศ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขและหาแนว
ทางกำหนดมาตรการแก้ไขผู้ติดยาเสพติดให้โทษตามประมวลกฎหมายอาญาของ
ไทยให้สามารถนำมาใช้บังคับได้อย่างมีประสิทธิภาพตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย
ต่อไป